

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยกระบวนการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์มะเขือเทศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนางอย ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษานิยาม “คุณค่า” และ “มูลค่า” ในมิติของชุมชน 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงวิถีการเกษตรของชุมชนบ้านนางอย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 3) เพื่อศึกษาพัฒนาการพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาดของมะเขือเทศ 4) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการผลผลิตมะเขือเทศของชุมชนบ้านนางอย และ 5) เพื่อสร้างกระบวนการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์จากมะเขือเทศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนางอย ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร โดยการใช้เชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้นิยาม “มูลค่า” คือรายได้จากการปลูกมะเขือเทศ เป็นเครื่องมือของเกษตรกรบ้านนางอยในการสร้าง “คุณค่า” คือความสุขของครอบครัว การอยู่ดีกินดีของครอบครัว และการรักษาสิ่งแวดล้อม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงวิถีการเกษตรของชุมชนบ้านนางอย แบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะก่อนมีโรงงานหลวงที่ 3 (เต่างอย) ระยะมีโรงงานหลวงก่อนปรับระบบผลิต และระยะหลังจากโรงงานหลวงปรับระบบผลิต พัฒนาการการผลิต การแปรรูป และการตลาดของมะเขือเทศของบ้านนางอย พบว่าการผลิตมะเขือเทศบ้านนางอยมีพัฒนาการด้านการผลิตมะเขือเทศมากตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในขณะที่การแปรรูปไม่มีพัฒนาการเนื่องจากเกษตรกรบ้านนางอยเน้นปลูกมะเขือเทศเพื่อส่งขายให้โรงงานหลวงเป็นหลัก และไม่มีพัฒนาการเรื่องการตลาด การจัดการผลผลิตมะเขือเทศของเกษตรกรบ้านนางอยหลังการเก็บเกี่ยวแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ มะเขือเทศผลสดที่มีคุณภาพดี (ประมาณร้อยละ 98 ของผลผลิตทั้งหมด) ส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้แก่โรงงานหลวง และบางส่วนพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อที่พื้นที่ และส่วนที่ 2 มะเขือเทศผลสดที่คุณภาพไม่ดี (ประมาณร้อยละ 2 ของผลผลิตทั้งหมด) ส่วนหนึ่งเกษตรกรนำไปเลี้ยงวัว เลี้ยงไก่ อีกส่วนจะทิ้งเป็นปุ๋ยพืชสดในแปลง การสร้างกระบวนการเพิ่มมูลค่าและคุณค่ามะเขือเทศทำให้เกษตรกรผู้ผลิตมะเขือเทศบ้านนางอยส่วนหนึ่งมีแนวคิดร่วมในการการรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศปลอดสารพิษและการแปรรูปบ้านนางอย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการผลิตมะเขือเทศปลอดสารพิษเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยในเบื้องต้นจะผลิตเป็นสับมะเขือเทศบ้านนางอย

Abstract

The process of added value and worth of tomato products by community participation of Bann NaNgoi, Tao Ngoi, Sakon Nakhon aimed to 1) to define "value" and "worth" in community point of view, 2) to study the community agricultural evolution of Bann NaNgoi, 3) the study the development of production, processing and marketing of tomatoes, 4) to study product management of tomatoes of Bann NaNgoi, and 5) to develop the added value and worth of tomatoes by community participation of Bann NaNgoi, by using action research.

The study found that The community defined "value" as the income from tomatoes which created "worth" as a happy family, the well-being of families and environmental care. There were 3 phases of community agricultural evolution of Bann NaNgoi, before the Royal factory 3 (Tao Ngoi) has existed, during the Royal factory and after the Royal factory had been rebuilt. Development of production, processing and marketing of tomato found that only tomato production has been developed. There was none development of tomato processing and marketing due to most of the tomato products have been sold to the Royal factory. The tomato yield management has been divided into two parts good quality (about 98 percent) was mainly sold to the Royal factory and some to the middlemen and low quality tomato (about 2 percent) used to feed cows and chickens and left as green manure in the field. The develop the added value and worth of tomatoes by community participation of Bann NaNgoi found that tomato farmers had shared their willing to start community enterprise as " Bann NaNgoi tomato farmers community enterprise" aimed to produce chemical free as raw material for added value tomato product, initially, they starts with producing Bann NaNgoi tomato soap.